

NOVEMBER 7. TÉR

Oszályozás		725.092.3	
Idő		November 7. tér	
Személy		1960	
Helyszám			
Szerző: (munké)		November 7. tér	
Cím:			
Forrás: Nepszabadság		1960. nov. 6.	
(Hely)		(Idő)	
		(Köt. v. füz.) (Oldal)	

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Lassan reggel lesz. Megélénkül a November 7. tér, Budapest Szverdlov tere, de ha úgy tetszik, Trafalgarja, Etoileja, vagy Piazza del Cinquecentója. Valaha mesterséges nyitánya volt itt a napnak; a Sugárúton végigkocogott a kövér német lovak vontatta henger alakú öntözőkocsi, hogy portalanítsa a faburkolatot. Reggelenként lovasokat várt a Sugárút, innen indultak. A lovaglópálya megvan ma is, csak embersétány lett belőle.

Most néhány hajnali kezdésű üzem munkásautóbusza nyitja a sort. Aztán csakhamar megjelenik az első 6-os villamos. Reggel 6-kor csúcsforgalom van már. Kivilágosodik ennek tiszteletére.

Belül, a négy ágyban most sárga őszi virág virít. Ez a szín jobban illik a tér régies arcához, mint a nyári rikitó pompa. A tér életét ilyenkor ősszel bágyadt szürkeség uralja. Öreg, sokat megért, elfáradt házak ezek. 1956-ban megsérültek, a házkezelőség azóta is vesződik velük. De nehéz már a szépítés, öregek ezek, akárhogyan is festik, kozmetikálják őket.

Ma már bizonyára kevesen tudják, hogy a November 7. tér, a korábbi Oktogon, nem a Nagykörút, de a Népköztársaság útjának része. Az út elődjét, a Sugárutat az 1870. L. t. c. határozata alapján kezdték építeni. A törvényhozás akkor több mint nyolcmillió forintnyi kölcsönt szavazott meg a vállalkozás serkentésére. A törvényhozás 1231 szavazattal 60 ellenében elfogadta a tervet. Megindult a valódi tervezés és ugyanakkor az útban levő házikók bontása. 219 ingatlant sajtófitottak ki erre a célra, nagyrészt szegény lakta házakat.

A határidőket azonban nem teljesítették. A vállalkozókat súlyosan érintette az 1873-ban kezdődött válság. Egyelőre csak anynyi erő volt, hogy aránylag gyorsan felépüljön Andrassy gróf elgondolásai alapján, Skolniczky tervei szerint az összesen négy épületből álló Nyolcszög tér, a nyolcszög négy lapján palotával,

négy lapján utcával. A többi rész csak később került tető alá.

De ez régen volt. Andrassy út lett a Sugárútból, foghíjmentes bulvár a Nagykörútból és a kettő találkozásánál gyakran sminkelte át magát a tér is. Nyolcszögből Oktogon, Oktogonból Hitler tér, Hitler térből újra csak Oktogon lett, amíg aztán a Nagy Októberi Szocialista Forradalom emléknapjáról, November 7-ről, elnyerte mai nevét.

Közlekedési gócpont, a magyar főváros két legjelentősebb útvonalának találkozóhelye, a fásövezet, az üdülőkerület, a Városliget kapuja ez. Amióta a gazdag kávé, Steuer Sándor 1889-ben megalapította itt az Abbázia Kávéházat, a város politizáló kispolgársága itt talált délutánoként fűtött helyiséget és sok újságot jóslásaihoz. A közeli színházak, az Operaház művészei nem is tudtak megszokni ebben a környezetben. Szemben, az 1-es számú házban nem sokkal később megnyílt számukra a Nicoletti, a későbbi Kovács, majd Művész kávéház. Ez volt sokáig előadó-művészeink kedvelt tartózkodási helye. A 3-as számban, a Batthyány-palota mellett jóval később automata büfé nyílt a bort és az olcsó ételeket igénylő nagyközönségnek. Ma is megvan ez a hely, Kékes a neve.

Ez utóbbi megy aránylag a legjobban. A most megnyílt, pompásan berendezett új Abbázia még nem teljesíti forinttervét. Amint lehetett, régi törzsvendégei, az öreg terézvárosi polgárok, Zsolt Béla egykor nagysikerű színművének, az Oktogonnak modelljei, megjelentek a jól ismert teremben. De csalódtak: a régi világ egyszer s mindenkorra megszűnt itt is. Üldögélnek, vitáznak a világról, de a fénycsó bántja már szemüket. Nem a kávé mellett üzletzárás, után órákig elmélkedő embereké már az a hely, de a rohanó, grillételeket gyorsan lenyelőké. Azok meg nem szokták meg még. De csak várni kell rájuk egy keveset. Ott futnak kint valamelyik villamos után és agyuk egy kis szögletében mozog a gondolat, meg kellene próbálni már ezt az „újat”, az Abbáziát.

A grill fölött, a 4-es számú ház második emeletének 6-os számú lakásában van harminc éve Rosta Károly szabómester szalonja. A tér életének egyharmadát ismeri hát. Mire emlékszik? Hát elsősorban a balesetekre. Egyszer egy gépkocsivezető nekirohant a tér közepén álló villanyoszlopnak, nagy szaltót csinált a levegőben, aztán szétzúzta magát a járdaszegélyen. A másik oldalon, a Batthyány-palota tetejéről meg az

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Osztályozás

Tárgy

725.092.3 November 4-án

Hely

(439 Pp)

Idő

1960

Személy

Helyszám

Szerző: (máté)

Cím:

November 4. het

Forrás: Néphatalom

1960. nov. 6.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

a 4-esen az Állami Biztosító és a Divatcsarnok hirdetésén csillog a sok ezer villanykörte. Fényreklám hirdeti a Ballada a katonáról című díjnyertes szovjet filmet és sokszor működik az egykor csodaszámba menő, de kissé megunt villanyújság is.

— Négyes társbérletben élünk — teszi hozzá Porkolábné. — Ez úgy történt, hogy a négyszobás lakás gazdája 1950-ben disszidált. Akkor jöttünk ide mi. Ugyanebben a lakásban lakik egy özvegyasszony, egy egyesült izzóbeli szállítómunkás és egy villanyszerelő is. Utóbbinak különösen nehéz negyedmagával a volt személyzeti szobában.

A ház három lakásában van társbérlet. Valaha nagypolgári igényeknek épültek ezek a paloták. Háromszögletű, előregeedett udvarai egy kilencven év előtti ízlést tükröznek. De a lakásokban ma már nagyrészt üzemi dolgozók laknak.

ostrom után lezuhant egy nagy malterdarab. Házaspár járt éppen arra, a nő vesztített rajta a baleseten. Egyszer leégett a szemben levő ház teteje, mert kigyulladt a fényreklám.

Önmagáról nem sokat tud mondani. Valaha a házban a társadalmi ranglétra alsó feléhez tartozott, iparos létére. Ma ő a lakóbi-zottság elnöke.

Ha valaki összehasonlítja a teret régi önmagával, alig módosult itt valami. Pedig sok minden megváltozott azért.

Porkoláb Jánosék tíz esztendeje lagnak az 1-es számú házban, a II. emelet 10-ben. Az asszony most nem jár el dolgozni, mert a két kislányt amúgy nem tudná eléggé ellátni.

— Itthon ülő emberek vagyunk

és a ház lakói szinte mind ilyenek — mondja. — Csak kinézünk az ablakon, és ott a legerdekesebb színjáték.

Este is gyönyörű itt. Az ostornyél és nem tudom miféle fénycsó világító testek ontják a csillogást. Az 1-es számú ház tetején az OTP, a 2-esen a to-tó, a 3-ason a Kőbányai Sör,

A mi győzelmeink nem mindig látványosak. Festők, filmrendezők a forradalmakat úgy ábrázolják, hogy a léha urak terméibe betör az utcai sokaság. A November 7. téren nem így történt. A 3-as számú házban dr. Szemző bácskai főispánt és Adorján ügyvédet nem tömegmozgalom, hanem a felszabadulás és a mai történelem lakoltatta ki hatszobás lakásából.

Ebben a házban huszonnyolc lakó van. Tizenhatan itt laktak már a felszabadulás előtt is. A változás tehát ötvényszázalékos sincs, mégis aránylag sok a fizikai dolgozó. Itt lakik Homonnai László, a Vörös Csillag-gyár technikus, Hazai László csepelli idomszerész, Varga Lajos fodrászegéd, Adorján Endre, az Autóbuszüzem műszerésze, Tardi József, a Hűtőgépgyár szerelője. Egy lakónak saját autója van, ötnek van televíziója, egynek motorkerékpárja. Az itt lakó orvosok az SZTK-ban, az ügyvédek munkaközösségben, az egykori önálló kereskedők az állami kereskedelemben vagy gyárban helyezkedtek el. Mindez szinte észrevétlenül ment végbe, a tér nyugalmát nem ez zavarta meg.

Miért hát éppen ez a November 7. tér? Hiszen ilyen nagyszerű név viseléséhez kevés az, hogy négy házában tizenöt évvel a felszabadulás után túlsúlyba jutott az új uralkodó osztály. Többé-kevésbé minden terünkkel így van ez már.

Van azért forradalmi hagyomány is itt. Itt a szomszédban volt, a Batthyány-palotában 1919-ben a Lenin-fiúk székháza. Itt haladt el az 1930. szeptember 1-i tüntetés. A felszabadulás utáni nagy felvonulásoknak ez volt a főútvonala. Erre vonult 1956 decemberében egyetlen szál vörös zászlóval a tüntető csoport, hogy újra felmutassák azt barátnak és ellenségnek is.

Az úri tér nem hódolt meg könnyen a néphatalomnak. A felszabadulás után a 2-es számú ház tetejéről lőttek agyon fasiszta merénylők egy szovjet tisztet. Az ellenforradalmárok is befészkeltek magukat 1956-ban ebbe a négy házba. Azért is szenvedett annyit.

De elsősorban nem az emlékek ékesítik a teret, hanem az az élet, amely rajta kora reggeltől késő estig kavarog. Zúg és hömpölyög itt a Magyar Népköztársaság fővárosa. Alig van felnőtt budapesti ember, aki ne járna gyakran erre.

Egy csepp a város nagy testéhez képest. De ebben benne lüktet Budapest egész élete. Ez teszi méltóvá a nevéhez.

(máté)